

EAPC - Gestió de la informació: transparència i protecció de dades

La perspectiva de gènere en les dades obertes, una eina poderosa per combatre les desigualtats

22-03-2021

La dades i la desigualtat de gènere

La desigualtat de gènere és el resultat estructural de diferents rols socials i formes més o menys explícites de comportament, que es tradueixen en barreres objectives i subjectives en el camí cap a la igualtat. I aquest problema afecta tots els països del món i s'està intentant solucionar a escala local, nacional i internacional. En general, tant els processos legislatius com els institucionals no tenen la perspectiva de gènere efectiva i completa necessària per reduir les desigualtats de gènere, per això és tan important fer evidents aquestes diferències, que ens permetin corregir-les i dissenyar polítiques igualitàries.

En aquest aspecte, els governs de tots els països tenen una gran responsabilitat, la d'aconseguir societats igualitàries mitjançant l'anàlisi de les evidències i la implicació de la societat civil tant en l'anàlisi com en la cocreació de les polítiques públiques.

Qualsevol govern que aposti per una societat igualitària a tots els nivells, a més, té l'obligació de posar a l'abast de la ciutadania totes les dades de què disposa. És una obligació de responsabilitat institucional que no es pot defugir en una societat moderna i avançada. Però encara té una responsabilitat més gran, que és no només obrir les dades sinó dotar aquestes dades d'una informació completa que inclogui la perspectiva de gènere, indispensable a l'hora de prendre decisions igualitàries.

Així, doncs, no és per casualitat que dintre dels Objectius de desenvolupament sostenible se'n reculli un d'específic, el [cinquè](#), que tingui la finalitat clara d'"assolir la igualtat de gènere i apoderar totes les dones i les nenes".

El principal escull que trobem en l'àmbit de les dades és la manca de perspectiva de gènere en els processos de recollida, processament i publicació, que al final acaben donant una visió esbiaixada que poden fer replicar desigualtats ja existents en la societat.

La qüestió important aquí és que aquestes dades poden ser la base per prendre grans decisions, com ara la definició de polítiques públiques, la promulgació de lleis, en el cas institucional, però també, a petita escala, la selecció de recursos humans, els tractaments de salut o la reinserció de les persones preses.

Si tenim en compte l'alta incidència de la ciència de dades en el disseny de les polítiques públiques, cal treballar per revertir aquests processos i recollir les dades de manera que facilitin una transformació social i democràtica de gènere.

Ara per ara, tot i que cada vegada hi ha més consciència social i més sensibilitat sobre el tema, les experiències viscudes per les dones estan infradocumentades, tant quantitativament com qualitativa, i les desigualtats de gènere continuen, en bona mesura, invisibilitzades. I és precisament per això que, per contrarestar aquests dèficits institucionals, el moviment feminista fa molts esforços de recollida, anàlisi i difusió de dades amb perspectiva de gènere, amb l'objectiu de recomptar les desigualtats i fer que comptin (Tània Verge, [Dones i dades: recomptar les desigualtats de gènere](#)).

Dades per mostrar desigualtats evidents

Hi ha molts exemples que podríem trobar sobre com el tractament de les dades ha permès trobar evidències sobre desigualtats entre gèneres, i per això és important obrir com més dades millor.

En citaré alguns exemples, els que potser són més coneguts i que, sobretot les dones, hem pogut viure de primera mà.

Àmbit laboral - Escletxa salarial

La desigualtat en la remuneració que reben homes i dones al mercat de treball és un fenomen que cada cop té més importància. Un indicador objectivable que permet mesurar aquesta desigualtat és l'anomenada "escletxa salarial", que es pot definir com la distància en la retribució mitjana entre dones i homes ocupats. Aquesta desigualtat salarial no respon a un fet conjuntural, sinó més aviat a les desigualtats estructurals que afecten dones i homes quan són al mercat de treball.

Segons l'informe [Evolució de la bretxa salarial de gènere a Catalunya](#), que recull les xifres del 2017, l'escletxa salarial de gènere s'ha reduït per tercer any consecutiu, però ho ha fet tan imperceptiblement que encara se situa en el 23%. Més enllà del fet que les dones tenen sous més baixos, les diferències laborals entre homes i dones es tradueixen en altres indicadors: les dones també tenen contractes amb més parcialitat i més temporalitat i, com més llarga és la vida laboral, més profunda és la distància entre sexes.

Àmbit sanitari – Impacte de la pandèmia en les dones

L'estudi [L'impacte de gènere de la COVID-19 en dades](#), elaborat per l'Institut Català de les Dones, conclou que la crisi sobrevinguda de la covid-19 no ha estat únicament una crisi sanitària, sinó que també ha tingut greus conseqüències en altres àmbits, com el social i l'econòmic. Les repercussions que han provocat el context de crisi i les mesures que s'estan adoptant per a la contenció d'aquesta crisi han tingut un impacte directe en els diferents àmbits i dimensions de la vida de les persones i s'han manifestat d'una manera diferent en les dones i els homes.

Àmbit universitari

L'article [Gènere i equitat: algunes dades al voltant de les diferències de gènere a la universitat catalana](#), de Josep Joan Moreso i Daniel Torrents, de l'Agència de Qualitat Universitària de Catalunya, evidencia les diferències de gènere a les universitats catalanes. Les principals conclusions són molt significatives:

- Tot i que els percentatges d'estudiants per sexe són bastant igualats, les diferències continuen presents en la tria de la carrera. Les dones representen el 80-90% en titulacions vinculades a l'atenció (Pedagogia, Infermeria, Educació, Teràpia), mentre que el percentatge disminueix fins al 5-15% en titulacions tècniques (Informàtica, Automàtica, Industrial, Forestal).
- Les dones compaginen els estudis amb una feina remunerada en una proporció més alta que els homes (el 52% enfront del 49%), es matriculen a més crèdits i dediquen més hores setmanals a les tasques de la llar i assistencials (9 hores enfront de 8 hores, de mitjana). Això succeeix a totes les disciplines.
- Els homes titulats cobren de mitjana un 25% més que les dones al cap de tres anys de la graduació.

I què es pot fer per pal·liar aquesta situació?

Els governs han de treballar per posar a disposició de la ciutadania tantes dades com sigui possible en format obert i amb perspectiva de gènere, per tal que es puguin reutilitzar a bastament.

Cal donar un enfocament holístic a l'obertura de dades per afrontar la publicació de dades de gènere, ja que aquestes dades poden proporcionar informació quantificada que pot exercir pressió sobre els governs per concebre polítiques públiques i iniciatives polítiques per combatre la desigualtat de gènere.

Per aconseguir-ho, la societat civil i les organitzacions feministes han de tenir accés lliure i gratuït a la informació i aprofitar la seva capacitat d'influir en la implementació de polítiques públiques dissenyades per perseguir la igualtat real entre dones i homes.

Les dades de qualitat són una poderosa eina que pot ajudar els governs a prendre decisions polítiques, avaluar la posició del seu país en comparació amb altres i reaccionar davant qüestions urgents. Per això és important entendre que els conceptes i les classificacions estàndards en el disseny d'enquestes, la selecció de preguntes i els mètodes de recollida poden estar afectats, sovint, pel biaix de gènere. Per això és important tenir en compte que no només s'han d'obrir les dades, sinó que s'han d'obrir amb una qualitat òptima. I com es pot fer això?

- Incloure la perspectiva de gènere com a eix fonamental dintre dels plans de govern.
- Incloure la perspectiva de gènere en tots els conjunts de dades en què sigui possible.
- Seguir molt de prop i aplicant els avenços i protocols que estan definint organitzacions pioneres en aquest àmbit.
- Treballant conjuntament amb les organitzacions socials que representen els col·lectius afectats, no només per escoltar-les sinó perquè siguin cocreadores de les noves polítiques que han de pal·liar aquesta desigualtat.

L'objectiu d'obertura de dades no tindria sentit per si mateix si no fos perquè han de ser útils per a la societat, i s'han d'utilitzar per tenir un impacte transformador en la societat.

En definitiva, és urgent incorporar la perspectiva de gènere en les dades, completar la manca de dades i crear sistemes per fer visibles les desigualtats.

Per saber-ne més, algunes propostes:

- [Priorització per a l'ús de dades obertes en relació amb la desigualtat de gènere per a l'Administració de la Generalitat de Catalunya](#). Liqueu Data Lab, novembre de 2019.
- [La contribució catalana a l'obertura de dades internacional contra la COVID-19](#).
- [Les dades obertes i la intel·ligència artificial, eines per a la igualtat de gènere](#).
- [Projecte Dades x Covid-19 x Violència x Dones](#). Iniciativa Barcelona Open Data.
- [Open Data for Women](#). Iniciativa Barcelona Open Data.
- Peiró, K.; Xaquín, G. V.; Minvielle, R.; Cortés, F. [Desprotegides, malgrat tot](#). Documental.
- [DigitalFems](#).

Àngels Vidal Juanola

Cap de l'Àrea per al Govern de les Dades. Direcció General d'Administració Digital. Dept. de la Presidència